

DEGREE ADJUNCTS AS QUANTIFIERS IN ENGLISH AND ALBANIAN LANGUAGE

Shpend Ademi

University of Tetovo, North Macedonia, shpend.ademi@unite.edu.mk

Abstract: The main focus in this research paper would be on the differences as well as the similarities of the structures and the function of the degree adjuncts between English and Albanian language. The focus would be especially directed toward the Albanian counterparts of the English degree adjuncts since in Albanian language there are no degree adjuncts as a specific group but they are classified as parts of quantity adjuncts.

On the other hand, in English language the degree adjuncts are not just classified as a group but they are also further subdivided and explained in detail.

The comparative method is the main research method used in this paper, since the nature of such research requires for this material to be compared in order to highlight the differences as well as the similarities that would eventually appear between these two languages. The descriptive method is also used to describe the language phenomena which is the subject of this research. The description of grammatical units in this paper is based on accordance with the modern world grammarians. The survey method is another form of research that helped to classify, compare and analyze the material, thus coming to a conclusion.

The differences as well as the similarities that came out of this paper gives as a strong believe that the syntactic forms and structures achieved in one language through specific grammar tools can be reached by other grammar tools in the other language.

Keywords: degree, adjunct, realization, syntactic structure, function

ПРИЛОШКИ ОПРЕДЕЛБИ ЗА СТЕПЕН (DEGREE ADJUNCTS) КАКО ВИДОВИ КВАНТИФИКАТОРИ ВО АНГЛИСКИОТ И АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК

Шпенд Адеми

Универзитет во Тетово, Северна Македонија, shpend.ademi@unite.edu.mk

Резиме: Главниот фокус во овој истражувачки труд ќе биде насочен кон разликите, како и заедничките карактеристики на структурите и функцијата на прилошките определби за степен помеѓу англискиот и албанскиот јазик. Фокусот ќе биде особено насочен кон албанските соодветни еквиваленти од прилошките определби за степен по англиски јазик, бидејќи во албанскиот јазик нема прилошки определби за степен како одредена група, но тие се класифицирани како делови од прилошките определби за количина.

Од друга страна, на англиски јазик прилошките определби за степен не се само класифицирани како група, туку тие се дополнително поделени и објаснети во детали.

Споредбениот метод е главниот метод за истражување што се користи во овој труд, бидејќи природата на таквото истражување бара овој материјал да се спореди со цел да се потенцираат разликите, како и сличностите кои што евентуално би се појавиле помеѓу овие два јазика. Дескриптивниот метод исто така се користи за да се опишат јазичните феномени што се предмет на ова истражување. Описот на граматичките единици во овој труд се базира на усогласеност со современите светски граматичари.

Разликите, како и сличностите што произлегуваат од овој труд, ни даваат цврсто верување дека синтаксичките форми и структури кои се достигнуваат на еден јазик преку специфични граматички алатки, можат да се постигнат со други граматички алатки на другиот јазик.

Клучни зборови: степен, прилошка определба, реализација, синтаксичка структура, функција

1. ВОВЕД

Прилошките определби имаат огромна разновидност на синтаксички структури, како и семантички значења кои ни нудат добра основа за јазично истражување. Кога и да се дискутира за нив, на површината се појавуваат јазични термини како: прилошки определби за место, време, начин, степен итн., кои се типични прилошки определби на повеќето јазици, како и на англискиот и албанскиот јазик. Сите овие типични прилошки определби се изучуваат и анализираат од многу граматичари кои ги искажале своите ставови кои речиси и не се разликуваат во областа на истиот јазик, без разлика дали е на албански или англиски јазик. Меѓутоа, фактичката состојба кога станува збор за разновидноста на прилошките определби што се појавуваат на еден јазик не е толку едноставна за објаснување во нивното споредување со друг јазик. Имено,

Во англискиот јазик прилошките определби се изработени и разјаснувани до најмал детал, поделбени во многу групи и подгрупи, додека во албанскиот јазик една таква детална поделба ни недостигува.

Освен типичните прилошки определби постојат и многу специфични прилошки определби, кои, се разликуваат од нив по тоа што синтаксички се однесуваат поинаку, како да имаат покомплицирани улоги. Така, наидуваме на многу такви специфични синтаксички единици кои дејствуваат како прилошки определби и затоа треба да им се даде соодветен напор за истражување.

Меѓу специфичните прилошки определби објаснети од Хаделстон и Пулум (2002: 720), значајно место заземаат прилошките определби наречени *degree adjuncts* (прилошки определби за степен). Според нивните толкувања, овие прилошки определби функционираат како квантификатори.

Специфичните прилошки определби на англискиот јазик се широко проучувани во споредба со оние на албанскиот јазик. Меѓу многуте англиски граматичари, R. Quirk (1985), како и R. Hadelston и J. Pulum (2002) може да се издвојат како истражувачи кои ги проучувале на многу елабориран начин. Тие ги анализираа и го искажаа своето гледиште во однос на овие прилошки определби. Интересно е што нивните ставови кон типичните додатоци се скоро исти, но кога станува збор за специфични прилошки определби, тие се разликуваат во речиси сите случаи.

Иако специфичните прилошки определби во албанскиот јазик се многу малку анализирани и дискутирани, сепак, Челику (2002) третира некои од еквивалентите на прилошките определби за степен од англискиот јазик како дел од прилошките определби за количина. Така што, врз основа на студиите на Челику (2002) овој труд се фокусира на споредување на прилошките определби за степен во англискиот јазик со дел од прилошките определби за количина во албанскиот јазик

2. СИНТАКСИЧКАТА ФУНКЦИЈА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА СТЕПЕН И НИВНОТО ПОДГРУПИРАЊЕ НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК

Меѓу специфичните прилошки определби објаснети од Хаделстон и Пулум (2002: 720), значајно место заземаат прилошките определби наречени *degree adjuncts* (прилошки определби за степен). Според нивните толкувања, овие прилошки определби функционираат како квантификатори. Како прототипен пример го земаат прилогот *a lot*, на пример:

[1] I think you said it upset you *a lot*.

Глаголот *upset* (вознемирува) означува особина што се степенува, која може да се одликува со различни нивоа на интензитет (од нималку вознемирен, па сè до целосно вознемирен), а во случајот со примерот [1] тоа го прави прилошката определба за степен *a lot*.

Земајќи ги предвид семантичките особини на градирање, Хаделстон и Пулум (2002: 721) ги делаат прилошките определби за степен на седум подгрупи: *maximal* (максимални), *multal* (од мулти – многу), *moderate* (умерени), *paucal* (малобројни), *minimal* (минимални), *approximating* (приближни) и *relative* (релативни).

Максималните прилошки определби за степен, како што се *absolutely*, *completely*, *fully*, *totally*, *entirely* итн., изразуваат највисоко ниво на степенување (врвниот степен) и, не дозволуваат понатамошно интензивирање од типот на **very absolutely* или **very completely*.

[3] She lost control *completely*.
**She lost control very completely.*

Прилошките определби за степен наречени *multal*, какви што се *largely*, *badly*, *deeply*, *far*, *much*, *a lot*, *well*, *tremendously* итн., ги опфаќаат структурите кои го изразуваат повисокиот степен од можното степенување, почнувајќи од она што е над средината, па речиси до максималниот степен. Некои од овие прилошки определби изразуваат степенување кое е многу блиску до максималното, па како такви не се интензивираат со *very*, на пример, може да се каже *tremendously*, но не и **very tremendously*, додека другите прилошки определби што на некој начин означуваат подолна градација многу добро се интензивираат, на пример: *very badly*, *very much*, *very well* итн.

[4] He knows *very well* that he is the prince and I am only a slave.

Умерените прилошки определби за степен, наречени *the moderate group*, ја означуваат зоната на градација од средината, па надолу и се блиски до прилошките определби што означуваат мали вредности. Оваа група е составена од само неколку прилози како што се: *moderately*, *partially*, *partly*, *rather* итн.

[5] They had talked about a lot of things, but had left much unsaid and only *partially* revealed.

Бројот на прилошките определби за степен наречени *moderate group* е многу мал во однос на претходните две групи, кои имаат многу повеќе лексички варијации.

Прилошките определби за степен наречени *paucal* (малку), какви што се *a little*, *a bit*, *little*, *slightly* итн., се прилошки определби што изразуваат мала вредност на дејството означено од глаголот, како во примерот:

[6] Zara's eyes softened *a little*.

Како прилошки определби што изразуваат мала вредност, вообичаено се настојува да не се употребуваат со глаголи што изразуваат висок степен, како, на пример: *He scared her a bit*, но не и: **He petrified her a bit*. Минималните прилошки определби за степен се синтаксички структури што укажуваат на многу мала или на никаква вредност, како што се *hardly, barely, at all, in the least* итн.

[7] The officers could *hardly* believe their eyes.

[8] The couple are not worried about these *at all*.

Според нивните многу мали или никакви вредности, овие прилошки определби се употребуваат во одречните реченици, додека во случаите кога се употребуваат во афирмативни реченици, нивното присуство ја прави реченицата семантички одречна. Тоа се гледа од примерот [7], имено, не е во прашање тоа дали полицајците веруваат, туку дека степенот на верување е толку мал што ја прави реченицата семантички одречна.

Приближните прилошки определби за степен, како што се *almost, nearly, kind of, more or less* итн., означуваат приближна вредност на дејството што го означува глаголот која е донекаде задоволителна.

[9] The policeman *almost* shrieked.

[10] Another witness said *more or less* the same thing.

Релативните прилошки определби за степен, како што се *enough, more/most, less/least* итн., се именувани така од страна на Хаделстон и Пулум (2002: 724) поради фактот што не определуваат некоја константна скала на она што го означува глаголот, туку го зголемуваат степенот на значењето кое е поврзано со некоја друга ситуација, на пример:

[11] She didn't surface from sleep *enough to realize what time it was*.

[12] You had banished me to a desert region, whose silence tortured me *more than the uproar of our quarrels*.

Во примерот [11], прилогот *enough* (доволно) не означува константен степен, туку тој степен се подразбира само од ситуацијата изразена со целата фраза *enough to realize what time it was*. На ист начин и во примерот [12], *more* (повеќе) не го определува точниот степен на дејството што го означува глаголот *tortured* кој би можел да биде мал, среден или, пак, голем, туку тој се согледува само кога се компарира со ситуацијата дадена во целата фраза: *more than the uproar of our quarrels*.

Квирк (1985: 589) ги третира овие специфични прилошки определби како подредени прилошки определби наречени (*subjuncts*), вклучени во подгрупата интензификатори (*intensifiers*), кои се во тесна врска со семантичката категорија на прилошките определби за степен (*degree adjuncts*). Тој ги објаснува и ги групира речиси исто како Хаделстон и Џ. Пулум (2002), со некои промени во именувањето од типот на следниве: за прилошките определби наречени *multal* (многу), тој го употребува терминот поттикнувачи (*boosters*), умерените (*moderate*) се именувани како намалувачи (*diminishers*), додека приближувачките (*approximating*) се поделени на две подгрупи: приближувачи (*approximators*) и медијатори (*compromisers*), како што е илустрирано подолу:

Подредени прилошки определби (*Subjuncts*):

- Подредени прилошки определби со широка насоченост (*Wide orientation subjunct*):

- Интензификатори (*Intensifiers*):

- засилувачи (*Amplifiers*):

- ◆ средство за максимизирање – максимизатори (*Maximizers*);
- ◆ поттикнувачи (*Boosters*).

- ублажувачи (*Downtoners*):

- ◆ приближувачи (*Approximators*);
- ◆ медијатори (*Compromisers*);
- ◆ намалувачи (*Diminishers*);
- ◆ средство за минимизирање – минимизатори (*Minimizers*)

3. ЕКВИВАЛЕНТИТЕ НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА СТЕПЕН ОД АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК

Во албанскиот јазик, овие прилошки определби се анализираат како дел од прилошките определби за количина. Да се потсетиме, според Челику (2002: 279), прилошките определби за количина се објаснуваат како структури што изразуваат количествена карактеристика, определување на дејството или на состојбата, мерење на времето, на просторот, го определуваат степенот на квалитет или начинот на вршење дејството.

Значи, само во последниот дел од објаснувањето (да го определат степенот на дејството) можат да се вклучат сите прилошки определби за степен од англискиот јазик што ги наведуваат Хаделстон и Пулум (2002: 720),

Соодветните структури во албанскиот јазик на прилошките определби за степен во англискиот јазик, се појавуваат како што е прикажано подолу:

– За максималните прилошки определби за степен одговара следниов пример:

[13] Ajo e ndjeu rrezikun dhe e humbi *fare*.

– Прилошките определби за степен наречени *multal* можат да се илустрираат со реченицата:

[14] Nuk e kishte dëshiruar kurrë *kaq fort*.

– Умерените прилошки определби за степен се претставени во примерот:

[15] U përpoq, kushedi pse, ta gëlltiste përbrenda rënkimin dhe *njëfarësoj* ia arriti.

– За прилошките определби за степен наречени *paucal* (малку) е соодветно следново:

[16] Mënjanoi *pak* perden dhe vështroi si i ngrirë rrugën, ku drurët lëshonin tufa-tufa gjethet e verdha.

– Како пример за минималните прилошки определби за степен може да се наведе:

[17] Zbuluesit nuk u besonin *dot syve*.

– За приближните прилошки определби за степен можеме да го дадеме примерот:

[18] Një tjetër dëshmitar, shofer i një të “Euromobil”, jepte *pak a shumë* të njëjtën gjë.

– Релативните прилошки определби за степен можат да се изразат на следниов начин:

[19] *Më fort se kaosi i grindjes*, më mundonte shurdhëria e saj.

4. ЗАКЛУЧОК

Во литературата посветена на албанскиот јазик никаде не се споменува група наречена прилошки определби за степен, туку, овие прилошки определби се анализираат како дел од прилошките определби за количина. па затоа не можеме да направиме паралела помеѓу прилошките определби за степен (во англискиот јазик) и прилошките определби за количество (во албанскиот јазик).

За сите варијации во семантичките подгрупи на прилошките определби за степен во англискиот јазик има соодветни структури во албанскиот јазик, како што е прикажано погоре, но нема нивна семантичка поделба освен фактот дека спаѓаат во групата на прилошките определби за количество што го определуваат степенот на извршување на дејството.

БИБЛИОГРАФИЈА

Aarts, B. (1997) *English Syntax and Argumentation*. London: Macmillan Press LTD.

Allen, W.S. (1994) *Living English Structure*. London: Longman.

Burton-Roberts N. (1997) *Analyzing Sentences: An Introduction To English Syntax*. London: Second edition. Longman,

Carter, R & McCarthy, M. (2006) *Cambridge Grammar Of English*, Cambridge: 3 rd printing. Cambridge University Press.

Çeliku, M., Domi, M., Floqi, S., Mansaku, S., Përnaska, R., Prifti, S. & Totoni, M. (2002) *Gramatika e Gjuhës Shqipe: Vëllimi I Morfologjia, Sintaksa*. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë.

Çeliku, M., Domi, M., Floqi, S., Mansaku, S., Përnaska, R., Prifti, S. & Totoni, M. (2002) *Gramatika e Gjuhës Shqipe: Vëllimi II, Sintaksa*. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë.

Huddleston, R. & Pullum, G. (2002) *The Cambridge Grammar of The English Language*, New York: Third printing. Cambridge University Press.

Ibrahimi, S & Iseni, A. (2008) *Modern English Grammar*. Tetovë: Arbëria Design.

Memushaj, R. (2008) *Shqipja Standarde: Si ta flasim dhe ta shkruajmë*. Tiranë: Botimet Toena.

Nuhiu, V. (1997) *English Syntax*. Prishtina: University of Prishtina.

Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*, twenty-second impression. London: Longman.

Wekker, H & Haegeman, L. (1985) *A Modern Course in English Syntax*. London: Croom Helm Ltd.